

2. Волкова І. Розвиток регіональної мережі шкіл сприяння здоров'ю у Харківській області. *Інформаційний збірник для директора школи та завідуючого дитячим садочком*. 2016. № 19-20 (55). С. 95–106.
3. Гаркуша С. В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій: теоретико-методичний аспект : монографія. Чернігів : Видавець Лозовий В. М., 2014. С. 392.
4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392. *Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України*. 2012. № 4-5. С. 3–56.
5. Державний стандарт базової середньої освіти: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalnaserednya-osvita/derzhavni-standarti>
6. Концепція нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalnaserednya/ua-sch-2016/>
7. Фізична та психологічна безпека дітей під час війни. Як діяти батькам, щоб вберегти дитину? *Освітній омбудсмен України*. URL: <https://eo.gov.ua/fizychna-tapsykhologichna-bezpeka-ditey-pid-chas-viyny-nbsp-h2-yak-diiaty-batkam-shchobvberehty-dytynu-h2/2022/03/22/>
8. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: затверджено Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 № 2736. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelyapochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-zpochatkovoyi-osvit>

Відновлювальні та освітні функції дитячої гри

Лариса ВАКУЛЕНКО,

учитель англійської мови Комунального закладу
«Харківський ліцей № 15 Харківської міської ради»
geb7@ukr.net

Стаття розкриває значення гри як ефективного та доцільного прийому під час навчання молодших школярів. Авторка акцентує на ключовій ролі ігрових форм роботи в житті та розвитку здобувачів освіти. Здійснено аналіз і наведено класифікацію за освітньою функцією кількох груп ігор, що активізують увагу та пам'ять, формують позитивне ставлення здобувачів до навчання. Гра розглядається як психологічний метод задля формування ігрового простору в освітньому середовищі, що сприяє усвідомленню цінностей, підтримує високу працездатність на уроці, сприяє ентузіазму та налагодженню партнерських стосунків.

Ключові слова: ігровий простір, мовознавчі ігри, умовно-комунікативні ігри, комунікативні ігри, пізнавальна гра, ігри-пісні, онлайн-герої.

Без гри немає і не може бути повноцінного розумового розвитку.

Гра – це величезне світле вікно, через яке в духовний світ дитини вливається живлющий потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра – це іскра, що запалює вогник допитливості.

В. О. Сухомлинський

Розширення міжнародних відносин, співпраця між країнами і народами з різними мовами та культурами вимагають суттєвих змін у володінні іноземними мовами.

У сучасних умовах під час навчання учень зобов'язаний оволодіти англійською мовою як засобом спілкування, уміти користуватися нею в усній та письмовій формах, підтримувати розмову, запропонувати свою тему, мати бажання ділитися навичками, обмінюватися поглядами, висловлювати свою думку.

У своїй діяльності я весь час шукаю резерви підвищення якості та ефективності навчання мови. Вибір теми мого досвіду зумовлено тим фактом, що повністю дидактичні можливості гри ще не вивчені. Тому тут широке поле для творчості, а отже, і новизни. Знання, отримані без зацікавленості, не є корисними. Тому саме з метою активного засвоєння знань я намагаюся перетворити заучування матеріалу на різні види ігор.

Мета статті: розкрити й визначити освітні функції дитячої гри та показати можливості гри в освітньому процесі.

Одним із найбільш ефективних і доцільних прийомів під час роботи з молодшими школярами в умовах дистанційного навчання є гра. На своїх уроках постійно використовую захопливу гру, що дає необмежений простір для моєї творчості. Грі належить велика роль у житті та розвитку дітей молодшого шкільного віку.

Гра, як психологічний метод у школі, може бути використана щонайменше для вирішення трьох послідовних завдань:

- навчити дітей жити в ігровому просторі, цілком занурюватися в ігровий світ та ігрові взаємовідносини;
- навчити бути вільними в ігровому просторі, усвідомлювати власні цінності та налагоджувати стосунки зі сторонніми;
- навчити осмислювати ігровий досвід і використовувати гру як інструмент самопізнання та життєвих експериментів.

Умови онлайн-навчання вимагають нових методів і підходів до залучення учнів та підтримки їхнього інтересу до предмета. Але дистанційне навчання може призвести до втрати інтересу учнів до предмета, зниження активності на уроках. В умовах війни викладачі англійської мови постійно шукають відновлювальні функції дитячої гри для активної участі школярів у вивченні мови.

На мою думку, основна освітня функція гри на уроці – бути засобом навчання, розвитку та виховання. У практиці навчання багатьох учителів найширшого застосування набули ігри першої та третьої груп.

Перша група (мовознавчі ігри) спрямована на засвоєння певної частини мовного матеріалу. Оволодіння ним (запам'ятовування) стає умовою участі в грі та можливості перемоги. Це, так зване, непряме зацікавлення. Учень відчуває потребу в засвоєнні мовного матеріалу як нагоди самоствердитися. Проте такі ігри забезпечують лише засвоєння знань, і хоча вони зручні й легкі для застосування, часто використовувати їх не слід.

Друга група (умовно-комунікативні ігри) зорієнтована на виконання різноманітних операцій із мовленнєвим матеріалом («Побудуйте речення», «Поставте запитання» тощо). У центрі уваги тут не комунікативна функція висловлювань, а їхня фонетична, лексична або граматична правильність.

Третя група (комунікативні ігри) має діяльнісний характер. Ці ігри не мають якогось конкретного мовного спрямування і взагалі не є мовними іграми. Це

просто ігри, для яких мовлення є лише засобом їх реалізації. У процесі застосування таких ігор помітно активізується мимовільна увага і пам'ять, формується позитивне ставлення до мови, як до засобу спілкування та досягнення певної мети.

Гра дає вміння орієнтуватись у реальних життєвих ситуаціях, дає психологічну стійкість, знімає рівень тривожності, яка передається від батьків до дітей. Виробляє активне ставлення до життя та цілеспрямованість у виконанні поставленої мети [3, с. 10].

Сучасний урок іноземної мови в умовах дистанційної освіти не можна уявити без інтенсивності. Він потребує від учнів концентрації уваги, напруження сил. Застосування ігор дає змогу зберегти ентузіазм, високу працездатність до останньої хвилини уроку. Тому особливо обґрунтованого підходу на уроці англійської мови в початковій школі потребує пізнавальна гра, яка має велике значення в розвитку активності школярів.

Важливу роль у навчанні відіграють також ігри-пісні. Вони в основному невеликі, економічні при плануванні уроків, тому легко запам'ятовуються учнями [2, с. 53].

Прагну побудувати свій урок так, щоб він був насичений такими вправами й іграми, які дали б змогу чергувати види діяльності учнів. Дуже часто під час дистанційного навчання використовую ігри на розвиток навичок аудіювання.

Гра «Зарядка»

Мета: аудіювання наказових речень.

Хід гри: подаю команди, а учні виконують лише ті з них, у яких є слово “please”.

Наприклад:

Hands up, please! Hands down!

Hands to the sides, please! Bend left, please!

Touch your nose! Touch your head, please!

Учні, які виконують команди без слова “please”, виходять із гри. Перемагає той, хто залишається в грі останнім.

Пізніше, коли вивчили назви частин тіла, ускладнюю цю гру:

<https://wordwall.net/uk/resource/51720725/%d0%b0%d0%bd%d0%b3%d0%bb%d1%96%d0%b9%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b0-%d0%bc%d0%be%d0%b2%d0%b0/%d1%87%d0%b0%d1%81%d1%82%d0%b8%d0%bd%d0%b8-%d1%82%d1%96%d0%bb%d0%b0-2-%d0%ba%d0%bb%d0%b0%d1%81>

Гра «Запитай і дай відповідь»

Мета: навчання будувати запитання і відповіді з опорою на картину.

Хід гри: Вішаю картину. Клас розподіляю на дві команди. Гравці першої команди ставлять запитання учасникам другої команди, а ті відповідають на них. Після кожного наступного запитання команди міняються ролями: той, хто відповідав, ставить запитання, і навпаки. Якщо запитання повторюється, учень, який його поставив, залишає гру. Перемагає та команда, яка останньою поставила запитання.

<https://wordwall.net/uk/resource/62450528/%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%be%d0%b7%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%81%d1%82%d0%b2%d0%be/%d0%b4%d0%be%d0%bc%d0%b0%d1%88%d0%bd%d1%96->

<https://wordwall.net/uk/resource/56120140/english/is-it-colour>

Підсумковий урок, проведений у вигляді гри, дає можливість не тільки повторити вивчений матеріал, а й підвищити зацікавленість дітей у вивченні іноземної мови. На цих уроках під час вивченні теми «Colours» використовую такі ігри:

Rainbow

На партах в учнів кольорові олівці. Ставлю запитання: коли з'являється різнокольорова веселка? Пропоную намалювати веселку та пояснюю умову: намалювати кольори веселки в тому порядку, як я запропоную: violet, blue, red, yellow, orange, green, brown.

What Colour Is It?

<https://wordwall.net/uk/resource/56120140/english/is-it-colour>

What Can Be Red?

Пропоную учням згадати предмети різних кольорів. Є речі, які бувають тільки одного кольору, а є предмети різних кольорів.

Teacher: Tell me, what can be red?

Pupil 1: Apples can be red.

Pupil 2: Lips can be red

The Flower of Seven Colours

Хід гри: Називаю колір, учні малюють пелюстку цього кольору. Повинна бути намальована квітка із сімома різнокольоровими пелюстками.

Під час вивчення іноземної мови в початкових класах можна також використовувати різні види лото. Дуже часто мої учні готують лото самостійно. Ця гра дає широкі можливості варіювання ігрового матеріалу, що сприяє міцному засвоєнню лексики. Дитина поступово переходить від наочного дійового способу засвоєння лексики (викладач називає предмет англійською мовою, показуючи його) до словниково-образного (учитель будує різноманітні речення, у яких ідеться про предмет, якого в цей момент немає). Слід намагатися, щоб гра в лото стала невід'ємним компонентом освітнього процесу та сприяла поступовому й послідовному накопиченню дитиною словникового запасу, а також всебічному розвитку школяра.

Ігри важливо проводити систематично та цілеспрямовано на кожному уроці, починаючи з елементарних ігрових ситуацій, поступово ускладнюючи й урізноманітнюючи їх відповідно до нагромадження в учнів знань, вироблення вмінь і навичок, засвоєння правил гри, розвитку пам'яті, виховання кмітливості, самостійності, наполегливості тощо [1, с. 80].

Останні дослідження підтверджують ефективність гри на уроках англійської мови в онлайн-навчанні.

Для створення сучасного онлайн-уроку, особливо в початковій школі, треба, на мою думку, дотримуватися таких умов:

- 1) взаємозв'язок: різноманітні ігрові елементи;
- 2) завдання за різними видами складності;

- 3) види заохочень;
- 4) майстерність: розвиток навичок і вмінь учнів;
- 5) соціальна взаємодія: співпраця між учнями;
- 6) учитель-фасилітатор.

Онлайн-навчання може бути викликом для багатьох учнів, особливо в плані вивчення англійської мови, і використання ігор стає важливим для зацікавленості учнів.

Використання іграшок, різноманітних ігор, казок, конкурсів, імітація голосів, додавання анімації, музичного супроводу та візуальних наочностей може покращити сприйняття матеріалу та зробити навчання більш захопливим на початковому етапі вивчення англійської мови.

Це допомагає молодшим школярам, які сидять перед екраном, бути активними та зацікавленими. В умовах онлайн-навчання іноді дуже важко залучити учнів умикати камеру, працювати в групах і співпрацювати з учителем. У цьому випадку на допомогу вчителю приходить гра.

Хочу звернути увагу на ігри, у яких роль учителя виконують учні.

Хід гри: Вибираю ведучого й кажу: «Ann is nine today. Let's have a birthday party. Get your presents ready». Учні беруть іграшки і по черзі вітають дівчинку.

- Good morning, Ann! Happy birthday!
- Good morning, Sasha.
- How old are you today?
- I am nine.
- Here is my present for you.
- Thank you.

Після того як усі діти привітають Аню, ведучий запитує: “What presents do you have?”

Учні називають англійською мовою всі Аніні подарунки.

У своїй практиці використовую програми та платформи, які дають доступ до ігор, а також різні додатки, як kahoot, quizziz. Але, на мою думку, під час онлайн-занять треба обмежити кількість застосунків, щоб не перевантажувати учнів. Тому легше використати на уроці з англійської мови онлайн-платформу, у якій будуть певні завдання, у процесі виконання яких діти не лише ознайомляться з новим матеріалом, але й проведуть час із улюбленими супер-героями.

В умовах онлайн-навчання можна створити онлайн-героя, який буде супроводжувати учнів упродовж виконання всіх завдань. Також наприкінці уроку можна провести опитування, що буде створене в гугл-формах, для того, щоб дізнатися, як учні засвоїли вивчений матеріал.

Висновки. Проаналізувавши роль гри на уроці англійської мови, підсумовуємо, що гра підвищує якість навчання, полегшує засвоєння знань, розширює словниковий запас і охоплює різні види мовленнєвої діяльності: слухання, говоріння, читання, письмо.

Гра – це школа спілкування дитини, у якій проявляються індивідуальні особливості та інтелектуальні здібності.

Використання ігор на уроках англійської мови в початковій школі не лише забезпечує ефективність засвоєння мовних навичок, але й підвищує мотивацію учнів, робить процес вивчення більш цікавим і захоплюючим.

Гра – це шлях до пізнання іноземної мови, у якої освітня, розвивальна та виховна функції в молодших школярів діють у взаємозв'язку.

Список використаних джерел

1. Букатов В. М. Педагогічні таїнства дидактичних ігор: посібник. К.: Ред. загальнопед. газ , 2004. С. 80.
2. Іванцова Т. Ю. Ігри на англійській мові. *Іноземні мови в школі*. 2008. № 4. С. 53.
3. Стом О. Ю., Рудь С. В. Навчальні ігри в початковій і середній школі. Харків: Основа, 2010. С. 10.
4. Гейміфікація в онлайн-навчанні: як зацікавити школярів? URL: <https://www.schoollife.org.ua/gejmifikatsiya-v-onlajn-navchanni-yak-zatsikavyty-shkolyariv/> (Дата звернення: 09.10.2023).

Відновлювальні та освітні функції дитячої гри

*Коваленко Н. М.,
учитель початкових класів Берестинського ліцею № 5
Берестинської міської ради Харківської області,
natalikovalenko7@ukr.net*

У статті розкрито роль ігрової діяльності для молодших школярів; запропоновано використання в навчальній діяльності молодших школярів різних видів ігор: рольові ігри, ігри для розвитку логічного мислення, онлайн-ігри для формування предметних умінь, творчі ігри, рухливі ігри. Обґрунтовано не лише навчальну ефективність використання ігор, а й відновлювальну їх роль для дітей, які пережили / переживають травматичні події.

Ключові слова: ігрова діяльність, рольові ігри, ігри для розвитку логічного мислення, онлайн-ігри, травматичні події, емоції, емоційний інтелект, відновлення, сприятливий психологічний клімат.

*Гра – це величезне світле вікно, через яке в
духовний світ дитини вливається живлющий
потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра –
це іскра, яка запалює вогник допитливості та
зацікавленості.*

В. Сухомлинський

Зі вступом до школи змінюється все життя дитини, змінюються її режим, відносини з оточуючими людьми. Основним видом діяльності стає навчання. Молодші школярі з готовністю та інтересом опановують нові знання, уміння та навички. Але водночас продовжується проявлятися притаманна дітям дошкільного віку потреба в ігровій діяльності. Гра є не лише розвагою, але й важливим інструментом розвитку молодших школярів. Це фундамент для формування соціальних навичок, емоційного інтелекту та пізнавальних здібностей.

Гра — це обов'язкова умова успішного розвитку та саморозвитку, вона допомагає дитині пізнати себе й оточуючий світ. Ігрові ситуації діти сприймають більш природно, ніж серйозні обговорення. Ігри допомагають розслабитися, розкритися, відчувати себе комфортно.

У грі найповніше проявляються індивідуальні особливості, інтелектуальні можливості, нахили, здібності дітей. За допомогою ігрової діяльності формуються основні новоутворення, які сприяють успішній адаптації до шкільних умов